

Asia: D6L56D3-22

Kansallinen raportti - YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallisen määräaikaistarkastelun (UPR) neljäs tarkastelukierros

Lausunnonantajan lausunto

1. Miten edellisen UPR-tarkastelun suositusten täytäntöönpano on onnistunut ja mitä täytäntöönpanotoimia olisi hyvä raportissa tuoda esille?

Kiitämme Suomen toimia suositusten päämäärätietoisesta toimeenpanemisesta, joka on ollut ilmeistä myös vapaaehtoisesti annetussa väliraportissa. Lisäksi on mielestämme kiitettävää, kuinka aktiivisesti ja onnistuneesti on tunnistettu myös tekijöitä, jotka ovat merkittävästi muuttaneet puitteita, joissa ihmisoikeuksia toteutamme.

Havaitsimme kuitenkin raporttia tarkastellessamme seuraavia haasteita. Ensinnäkin helposti keskitytään varsin lokeroidusti jonkin tietyn ihmisryhmän kohtaamiin haasteisiin oikeuksien toteutumisessa. Toivoisimme hallituksen tasa-arvo ohjelman hengessä, että sama intersektionaalinen näkökulma tulisi huomioiduksi myös ihmisoikeuksia edistävien toimien raportoinnissa - ja erityisesti niitä suunniteltaessa. Tämä on ensiarvoisen tärkeää, koska tutkimustieto ja kokemus selkeästi osoittavat, että syrjinnälle altistavien tekijöiden kasaantuessa myös negatiiviset vaikutukset moninkertaistuvat. Esimerkiksi etniseen vähemmistöön kuuluva vammaisen nainen on lähtökohtaisesti huomattavasti heikommassa asemassa kuin valtaväestöön kuuluva vammaisen mies. Toivomme, että intersektionaalista näkökulmaa on todella hyödynnetty toimia suunniteltaessa ja kohdennettaessa, ja nyt se tulisi saada näkyväksi vielä raportinkin tasolla.

Toinen haaste, jonka tunnistimme liittyy toimien reaktiiviseen luonteeseen ja ennaltaehkäisevien toimien vähäiseen näkyvyyteen. Esimerkiksi sukupuolittuneen väkivallan kohdalla puhutaan turvatalojen määristä ja rahoituksesta, mutta ei juuri muista toimista, joilla purettaisiin sukupuolittunutta väkivaltaa ylläpitävää kulttuuria ja rakenteita. Näitä varmasti on mainituissa strategioissa, mutta soisimme sen asian merkityksellisyyden vuoksi näkyvän myös raportin tekstissä.

Vastaavasti, erityisesti raportissa nostetusta digitalisaation näkökulmasta, nostamme esiin verkossa tapahtuvan vihapuheen ja sen vaikutuksen nuoriin. EU kids online -tutkimuksen mukaan lähes puolet suomalaisista lapsista ja nuorista on kohdannut vihapuhetta verkossa ja tällä on todettu olevan vaikutusta myös heidän halukkuuteensa osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon. On siis nuorten hyvinvoinnin ja demokratian tilan kannalta ehdottoman tärkeää, että myös tällä saralla keskityttäisiin ennaltaehkäiseviin toimiin, eikä vain uhrien tukemiseen, sillä nykyisellään pelko vihapuheen kohteeksi joutumisesta rajoittaa perusoikeuksien toteutumista.

2. Mitkä ovat sellaisia yleisempiä ihmisoikeuksiin liittyviä teemoja, joissa Suomi on onnistunut tai jotka kaipaavat lisähuomiota?

Haluamme korostaa Suomen onnistunutta sitoutuneisuutta kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseen. Suomi on sisällyttänyt kestävän kehityksen tavoitteet kansalliseen politiikkaan sekä saavuttanut sosiaalisen ja taloudellisen kestävyden tavoitteet. Kestävän kehityksen tila 2020-raportin mukaan. Etenkin sitoutuminen kestävän kehityksen toimintasuunnitelmaan Agenda 2030:een on lisännyt osallistavaa toimintaa aiheen ympärillä suomalaisessa yhteiskunnassa. Agenda 2030:n myötä valtio, kunnat, yritykset sekä yksityishenkilöt tekevät tiiviimpää yhteistyötä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kiitämme täten koko Suomea tavoitteiden aktiivisesta täytäntöönpanosta. Tästä huolimatta haluamme korostaa tarvetta sekä kestävän kehityksen, että muuhun ilmastoon liittyvän toiminnan lisäämiselle. Suomen YK-nuoret haluavat tuoda esille kestävän kehityksen tärkeyden etenkin tulevaisuuden nuorille sekä myös kaikille muille tuleville sukupolville. Toivomme, että Suomi toimii myös jatkossa kestävän kehityksen edelläkävijänä ja näyttää esimerkkiä toimintaan sitoutuneisuuden sekä tavoitteiden täytäntöönpanon kautta.

Haluamme myös lisähuomiona tuoda esiin ihmisoikeuksien julistuksen artiklan 12 toteutumisen Suomessa. Oikeus terveyteen artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia korkeimmasta saavutettavissa olevasta fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä. Suomi on edistänyt kansalaistensa yleistä hyvinvointia panostamalla etenkin pitkäaikaissairauksien ehkäisyyn sekä hoidon tehostamiseen. Tämän lisäksi on laadittu laaja mielenterveys- ja päihdestrategia sekä panostettu etenkin lasten- ja vanhustenhoitoon.

Haluamme kiittää Suomea ongelmakohtien tunnistamisesta sekä uusista hyvinvointiin tähtäävistä tavoitteista, joita terveydenhuollolle on asetettu. Huomioimme kuitenkin raportista sen, että vanhusten sekä lasten oikeus parempaan hoitoon oli tuotu monessa kohtaa esille. Haluamme huomauttaa, että myös nuorten terveydenhoidossa on edelleen puutteita. Etenkin avunsaanti mielenterveysongelmiin on monille nuorille edelleen erittäin haastavaa sekä pitkien jonotusaikojen, että systeemin monimutkaisuuden vuoksi.

Pääsyä mielenterveyspalveluiden piiriin tuleekin mielestämme helpottaa ikäluokasta, sukupuolesta ja yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Toisena lisähuomiona haluamme tuoda esiin Suomen terveydenhuollon pitkään kestäneen laajan resurssipulan. Raportissa ei tuotu mielestämme esiin riittävästi tarvetta panostaa terveydenhuollon resursseihin tai vastaavasti tarvetta lisätä terveydenhuollon houkuttelevuutta työpaikkana. Pitkään kestänyt resurssipula on johtanut hoidon

laadulliseen heikentymiseen, sekä laajaan hoitajapulaan. Korostamme täten tarvetta terveydenhuollon resurssien lisäämiseen, jotta laadukas ja tasa-arvoinen hoito voidaan saavuttaa kaikille suomalaisille.

3. Vapaamuotoiset kommentit (esimerkiksi raporttiluonnoksesta)

Kaiken kaikkiaan raportissa tulisi näkyä enemmän nuorten näkökulma. Nuoret kohtaavat erityisiä ihmisoikeushaasteita ja siksi nuorten oikeuksien jatkuva huomioiminen on tärkeää. Erityisesti pandemian mukanaan tuomat haasteet ovat osuneet raskaimmin juuri nuoriin ja heidän oikeuksiinsa. Raportin tulisi huomioida näkyvämmiin nuorten asemaa tulevaisuuskehityksessä sekä menneisyyden analysoinnissa. Antamiemme parannusehdotusten kautta nuorten merkitys raportin laatijalle korostuisi sekä haasteet ja onnistumiset tiedostettaisiin. Nuorten tulisi olla näkyvämmässä roolissa asiakirjassa erityisesti raportoitaessa terveydestä, digiteknologiasta sekä koronasta, mutta nuoria erityisryhmänä pitäisi huomioida läpi raportin siinä missä muitakin erityisryhmiä. Yksi keino tähän olisi juuri intersektionaalisen lähestymistavan käyttäminen. Kiitos vielä saamastamme tilaisuudesta antaa lausunto tästä kansallisesta raportista.

Ojala Camilla
Suomen YK-nuoret